

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 5/2024
Stowarzyszenia POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność w Bielawie
z dnia 12.08.2024 r.

Standardy Ochrony Małoletnich w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie

Działając na podstawie art. 22b ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304) oraz art. 7 pkt. 6 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz

niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1606) **Zarząd Stowarzyszenia POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie** z dniem **12.08.2024 r.** wprowadza do stosowania „**Standardy Ochrony Małoletnich**” (zwane dalej „Standardami”), których podstawowym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa małoletnim uczestnikom projektów i innych działalności statutowych realizowanych przez Stowarzyszenie, dbałość o ich dobro, uwzględnianie ich potrzeb i podejmowanie działań w ich jak najlepszym interesie.

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

1. Celem Standardów Ochrony Małoletnich jest:

- 1) zwrócenie uwagi personelu Stowarzyszenia, rodziców (opiekunów prawnych) i współpracujących podmiotów na konieczność podejmowania wzmożonych działań na rzecz ochrony małoletnich przed krzywdzeniem;
- 2) określenie zakresu obowiązków osób świadczących pracę w Stowarzyszeniu w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony małoletnich przed krzywdzeniem;
- 3) wypracowanie adekwatnej procedury podejmowanych działań podczas interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletnich;
- 4) prowadzenie działalności profilaktyczno-wychowawczej w zakresie zapewnienia ochrony małoletnich przed przemocą.

Rozdział 2

Podstawowe terminy

Ileokroć w Standardach Ochrony Małoletnich jest mowa o:

- 1) **Standardach** – oznacza to Standardy Ochrony Małoletnich w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie;
- 2) **Stowarzyszeniu** – oznacza to Stowarzyszenie POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie;
- 3) **małoletnim / dziecku** – oznacza to osobę, która nie ukończyła 18 lat;
- 4) **pracowniku** – oznacza to osoby świadczące pracę w Stowarzyszeniu, tj. wolontariuszy, z którymi zawarto porozumienia o współpracy na zasadach świadczenia nieodpłatnego, osoby, z którymi zostały zawarte umowy cywilno-prawne uwzględniające zapłatę za świadczenie pracy; instruktorów, wychowawców wypoczynku, opiekunów itp.

5) **rodzicach / opiekunach** – oznacza to rodziców, a także prawnych opiekunów uczestnika projektu oraz osoby (podmioty) sprawujących pieczę zastępczą nad uczestnikiem projektów;
 6) **zgodzie opiekuna małoletniego / dziecka** – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego z rodziców małoletniego. Jednak w przypadku braku porozumienia między opiekunami małoletniego należy poinformować ich o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny;

7) **uczestniku projektu** – oznacza to uczestnika projektu i innych działalności statutowych realizowanych przez Stowarzyszenie;

8) **projekcie** – oznacza to określone czasowo statutowe działania Stowarzyszenia zmierzające do osiągnięcia określonego celu przez zainteresowaną tym celem grupę uczestników projektu.

9) **zarządzie Stowarzyszenia** – oznacza to organ zarządzający, w którego skład wchodzi prezes, zastępca prezesa i skarbnik;

10) **krzywdzeniu** – należy przez to rozumieć każde zamierzone lub niezamierzone działanie, lub zaniechanie działania jednostki, instytucji, lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania, lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody małoletniego i/lub zakłócają jego optymalny rozwój.

Krzywdzeniem jest:

- a. przemoc fizyczna – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne.
- b. przemoc psychiczna/emocjonalna – powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie małoletniego, wciąganie go w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, uwagi i miłości, stawianie mu wymagań i oczekiwań, którym nie jest on w stanie sprostać.
- c. wykorzystywanie seksualne – angażowanie małoletniego (do 15 roku życia) w aktywność seksualną przez osobę dorosłą, nastolatka, małoletniego. Sprawca ma przewagę wiekową, fizyczną lub intelektualną nad swoją ofiarą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie małoletniego, współżycie z małoletnim) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie małoletniemu materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm).
- d. zaniechanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych małoletniego przez opiekuna, niezapewnienie mu odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, dbałości o higienę, bezpieczeństwa, dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego.

Rozdział 3 Standardy

Standard 1 – Stowarzyszenie opracowało, przyjęło i wdrożyło do realizacji Standardy Ochrony Małoletnich, które określają:

1. Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu;
2. Procedury reagowania na krzywdzenie;
3. Procedury i osoby odpowiedzialne za przyjęcie zgłoszenia, dokumentowanie i dalsze działania pomocowe;
4. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia;
5. Zasady bezpiecznych relacji personel – małoletni, w tym zachowania niedozwolone;
6. Zasady bezpiecznych relacji małoletni – małoletni, w tym zachowania niedozwolone;
7. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu;
8. Procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w Internecie, w tym ochrony wizerunku i danych osobowych;
9. Zasady upowszechniania i ewaluacji Standardów.

Standard 2 – Stowarzyszenie stosuje zasady bezpiecznej rekrutacji osób świadczących pracę w Stowarzyszeniu oraz szkoli te osoby w zakresie znajomości Standardów.

Standard 3 – Stowarzyszenie wdrożyło i stosuje procedury interwencyjne, które znane są i udostępnione całemu personelowi. Każda osoba świadcząca pracę w Stowarzyszeniu wie, komu należy zgłosić informację o krzywdzeniu małoletniego i kto jest odpowiedzialny za działania interwencyjne. Każdej osobie świadczącej pracę w Stowarzyszeniu udostępnione są dane kontaktowe do instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i interwencję w przypadku krzywdzenia małoletnich.

Standard 4 – Stowarzyszenie co najmniej raz na 2 lata monitoruje i w razie konieczności ewaluuje zapisy Standardów, konsultując się z personelem, małoletnimi uczestnikami projektów i rodzicami, opiekunami prawnymi oraz je aktualizuje.

Rozdział 4

Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu

1. Stowarzyszenie dba, aby pracownicy Stowarzyszenia – wolontariusze, instruktorzy, opiekunowie itp., posiadali odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi oraz nie stanowili dla nich zagrożenia.
2. Przed dopuszczeniem do wykonywania czynności z małoletnimi wymagane jest zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, Rejestru osób, w stosunku do których Państwowa Komisja ds. wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej 15 lat, wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.
3. Figurowanie w Rejestrach wyklucza możliwość świadczenia pracy w Stowarzyszeniu.
4. Jeżeli kandydat posiada obywatelstwo inne niż polskie wówczas powinien przedłożyć również informację z rejestru karnego państwa, którego jest obywatelem, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariacie związanej z kontaktami z małoletnimi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla wyżej wymienionych celów;
5. Stowarzyszenie pobiera od kandydata oświadczenie o państwie/państwach (innych niż Rzeczypospolita Polska), w których zamieszkiwał w ostatnich 20 latach pod rygorem odpowiedzialności karnej;
6. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydat składa, pod rygorem odpowiedzialności karnej, oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie był prawomocnie skazany oraz nie wydano wobec niego innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuścił się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem

duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi;

7. Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej składa się oświadczenie o następującej treści: *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.*
8. Wzór oświadczenia o niekaralności oraz toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych stanowi **załącznik nr 1** do niniejszych Standardów.

Rozdział 5

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich

1. Pracownicy Stowarzyszenia posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletniego. Krzywdzenie małoletniego może objawiać się tym, że:
  - jest brudny, nieprzyjemnie pachnie,
  - kradnie jedzenie, pieniądze, inne rzeczy,
  - żebrze, jest głodny,
  - nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, szczepień, okularów,
  - nie jest odpowiednio ubrany do panujących warunków atmosferycznych,
  - nie posiada odzieży zmiennej wymaganej podczas zajęć,
  - ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, rany), których pochodzenia nie chce ujawnić,
  - nadmiernie zakrywa ciało,
  - boi się rodzica, niechętnie wraca do domu lub z niego ucieka,
  - wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła,
  - cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.,
  - jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony, depresyjny itp. lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samookalecza się itp.,
  - osiąga słabsze wyniki w stosunku do swoich możliwości,
  - ucieka w świat wirtualny (gry komputerowe, Internet),
  - używa środków psychoaktywnych,
  - nadmiernie szuka kontaktu z dorosłym (tzw. „lepkość” małoletniego),
  - jest rozbudzony seksualnie niestosownie do sytuacji i wieku.
2. Jeżeli z objawami u małoletniego współwystępują określone zachowania rodziców lub opiekunów, to podejrzenie, że małoletni jest krzywdzony jest szczególnie uzasadnione. Niepokojące zachowania rodziców to:
  - podawanie nieprzekonujących lub sprzecznych informacji lub odmowa wyjaśnień przyczyn obrażeń małoletniego,
  - odmowa, nie utrzymywanie kontaktów z osobami zainteresowanymi losem małoletniego,
  - odmowa, nie utrzymywanie kontaktów z osobami zainteresowanymi losem małoletniego,
  - mówienie o małoletnim w negatywny sposób, ciągle obwinianie go, poniżanie, strofowanie, używanie wobec małoletniego poniżających określeń takich jak „idiota”, „gnojek”, „gówniarz”,
  - poddawanie małoletniego surowej dyscyplinie lub bycie nadopiekuńczym, zbyt pobłażliwym lub odrzucanie małoletniego,
  - nie interesowanie się problemami małoletniego,

- częsty brak wiedzy o miejscu, w którym aktualnie przebywa małoletni,
  - apatyczność, pograżenie w depresji,
  - zachowania agresywnie,
  - zaburzony kontakt z rzeczywistością np. reakcje nieadekwatnie do sytuacji,
  - niespójnie wypowiedzianie się,
  - brak świadomości lub negowanie potrzeb małoletniego,
  - faworyzowanie jedno z rodzeństwa,
  - przekraczanie dopuszczalnych granic w kontakcie fizycznym lub werbalnym,
  - nadużywanie alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.
3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, pracownicy Stowarzyszenia podejmują próbę rozmowy z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania stosownej pomocy, a także informując o ciążyącym na nich obowiązku reagowania na krzywdę dziecka, co może skutkować zgłoszeniem problemu do właściwych instytucji.
  4. Pracownicy Stowarzyszenia monitorują sytuację i dobrostan małoletniego, a w przypadku potwierdzenia się podejrzenia o krzywdzie małoletniego podejmują procedury zgłoszeniowe.

Rozdział 6

Zasady bezpiecznych relacji personel-małoletni, zachowania niedozwolone

Podstawową zasadą relacji między małoletnimi, a pracownikiem Stowarzyszenia jest działanie dla dobra dziecka, z poszanowaniem jego godności, z uwzględnieniem jego emocji i potrzeb oraz w jego najlepszym interesie.

Zasady bezpiecznych relacji z małoletnim określają, jakie zachowania i praktyki są dopuszczalne, a jakie niedozwolone w pracy z małoletnimi. Dotyczy to wszystkich osób zaangażowanych przez Stowarzyszenie do pracy z małoletnimi.

Znajomość i zaakceptowanie zasad bezpiecznych relacji pracownika z małoletnim są potwierdzone podpisaniem oświadczenia, którego wzór stanowi **załącznik nr 2** do niniejszych Standardów.

Ze względu na realizowanie przez Stowarzyszenie projektów skoncentrowanych na rozwoju artystycznym dzieci i młodzieży wiążącym się z prowadzeniem zajęć tanecznych, wokalnych, teatralnych, akrobatycznych, bliski kontakt fizyczny personelu z małoletnimi jest nieunikniony.

Zasady bezpiecznych relacji są dostosowane do funkcjonowania Stowarzyszenia w relacjach z małoletnimi i opisują obszary: opiekuńczo-higieniczny, wychowawczo-edukacyjny oraz emocjonalny. Czynności te mają miejsce podczas zajęć warsztatowych wpisanych w projekt/projekty, występów, wyjazdów na zgrupowania, wypoczynek, festiwale, podczas rekreacji itp.

Czynności opiekuńczo-higieniczne.

1. Czynności te służą, zdrowiu i higienie osobistej małoletniego. Czynnościami tymi są: pomoc przy zmianie odzieży, myciu się małoletniego, przygotowaniu małoletniego do wyjścia na basen, na plażę, koncert, wycieczkę itp., kontrola czystości rąk, głowy,

2. Uwagi dotyczące zaniedbań higienicznych, np. brudne ręce, nieprzyjemny zapach, wszawica, przekazywane są przez pracownika z dyskrecją i nie narażaniem małoletniego na ekspozycję na tle grupy.
3. Niedozwolone są zachowania pracownika o charakterze obcesowym, naruszającym prywatność i intymność małoletniego.
4. Aktywność pracownika (np. opiekuna, pielęgniarki) poprzedzona jest zgodą małoletniego, a jej zasadność uzależniona jest od stopnia samodzielności małoletniego i wcześniej z nim omówiona. W sytuacjach wątpliwych czynności opiekuńczo – higieniczne powinny odbywać się w obecności innych członków personelu, przy których małoletni czuje się bezpiecznie.
5. Opieka w sytuacjach wyjazdowych powinna odbywać się wg. obowiązujących zasad BHP i przepisów prawa oraz wszystkich zasad bezpiecznych relacji personelu Stowarzyszenia z małoletnim.

Obszar wychowawczo – edukacyjny

1. Małoletni uczestnicy projektu powinni być traktowani w sposób równy bez względu na płeć, orientację seksualną, niepełnosprawność, status społeczny, kulturowy, religijny i światopogląd, bez faworyzowania żadnego z nich, sprawiedliwy, z poszanowaniem potrzeb każdego.
2. Zadania powinny być przydzielane zgodnie z ustalonymi zasadami, w sposób odpowiedni do wieku i możliwości każdego dziecka / uczestnika projektu.
3. W sytuacjach, gdy dziecko / uczestnik projektu łamie ustalone normy i granice, zachowuje się w sposób nieodpowiedni do sytuacji i miejsca, odwołujemy się do zasad pracy grupy i kultury życia społecznego. Zwracamy dziecku uwagę, że jego postawa jest niewłaściwa i stosujemy konsekwencje adekwatne do przewinienia.
4. Bezpośredni kontakt fizyczny pracownika (opiekuna grupy, instruktora, wychowawcy wypoczynku itp.) z małoletnim dopuszczalny jest jedynie w sytuacjach tego wymagających:
  - zagrożenia życia lub zdrowia,
  - pomocy w zdobywaniu sprawności związanych z realizacją projektu (np. podczas zajęć tanecznych, wokalnych, akrobatycznych, teatralnych itp., podczas pomagania w przebieraniu się na występ) przy zachowaniu zasady dobrego dotyku.
5. Kontakty telefoniczne, online oraz spotkania poza Stowarzyszeniem pracownika z uczestnikiem projektu mogą się odbywać wyłącznie za wiedzą i zgodą rodziców/opiekunów dziecka. O kontaktach tych pracownik ma obowiązek powiadomić osobę ds. Standardów ochrony małoletnich, która na tę okoliczność przeprowadza rozmowę z rodzicami/opiekunami w celu potwierdzenia zgody oraz bezpieczeństwa dziecka, sporządza notatkę i załącza ją do akt dziecka.
6. Jeśli zachodzi konieczność kontaktu z małoletnim, opiekunem małoletniego lub też pracownikiem poza godzinami pracy Stowarzyszenia, dozwolone są środki:
  - służbowy telefon
  - służbowy e-mail.

Sfera emocjonalna

1. Personel (opiekun grupy, instruktor, wychowawca wypoczynku) dba o potrzeby emocjonalne małoletnich, zapewniając potrzebę bezpieczeństwa, wsparcia emocjonalnego, przy jednoczesnym dbaniu o bezpieczeństwo w zakresie bezpośredniego kontaktu fizycznego, np. potrzeby dziecka w zakresie przytulania się do osoby dorosłej, siadania na kolanach – w takich sytuacjach wskazane jest, by odbywało się w towarzystwie innych osób – wolontariuszy, innych dzieci, rodziców/opiekunów itp.
2. Personel dba o samoocenę dziecka, poprzez pozytywne komunikaty, serdeczność, zainteresowanie, wspieranie w rozwoju przy jednoczesnym unikaniu działań obniżających poczucie własnej wartości, takich, jak negatywne ocenianie czy wzbudzanie mało wartościowego obrazu siebie.
3. Personel reaguje na potrzeby emocjonalne dziecka, sytuacje trudne, nieradzenie sobie z uczuciami, okazując zainteresowanie, służąc rozmową, wsparciem, współpracując z rodzicami, proponując udanie się do specjalisty itp.

Niedopuszczalne zachowania pracownika wobec dziecka

Do zachowań niedopuszczalnych pracownika względem dziecka zalicza się:

1. zachowania noszące znamiona przemocy fizycznej, np. popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, szarpanie, kopanie, kary fizyczne, uniemożliwianie realizacji podstawowych potrzeb fizjologicznych, zadania nieadekwatne do możliwości dziecka itp.,
2. erotyzowanie relacji – składanie małoletniemu propozycji o charakterze seksualnym i pornograficznym, w tym również udostępnianie takich treści, nawiązywanie relacji seksualnych z małoletnim,
3. proponowanie dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych i innych używek (narkotyków, tzw. dopalaczy), spożywanie ww. środków przy dzieciach lub znajdowanie się pod wpływem tych środków podczas przebywania z dziećmi,
4. wzbudzanie w dziecku poczucia zagrożenia, np. wyzwiska, krzyk, groźby,
5. wrogie lub wulgarne akcenty w zakresie komunikacji werbalnej, złośliwość, ironia, upokarzanie, ośmieszanie, publiczne wyszydzanie itp.,
6. dotykanie małoletniego lub odnoszenie się do niego werbalnie i/lub niewerbalnie w sposób, który mógłby zostać zinterpretowany jako uwodzenie, molestowanie,
7. spanie z małoletnim (np. podczas wyjazdów, wycieczek) w jednym łóżku lub jednym pokoju,
8. brak reakcji w sytuacjach trudnych, zagrażających dziecku oraz lekceważenie potrzeb psychicznych dziecka,
9. ujawnianie informacji wrażliwych (np. wizerunku, informacji o sytuacji rodzinnej, medycznej, prawnej itp.) dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci;

10. utrwalanie wizerunku dziecka (np. filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla własnych potrzeb prywatnych;
11. utrzymywanie z małoletnim - poza relacjami związanymi z realizacją projektów – innych relacji (bezpośrednich lub poprzez środki komunikacji elektronicznej) o charakterze manipulacyjnym, podstępny, wrogim, ukierunkowanym na skrzywdzenie małoletniego lub wręcz krzywdzących małoletniego psychicznie lub fizycznie.

Rozdział 7

Procedury reagowania na krzywdzenie

Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez pracownika, osobę trzecią, innego małoletniego lub opiekuna

1. Standardem w Stowarzyszeniu jest przeszkolenie personelu w obszarze prawnego i społecznego obowiązku zawiadomiania instytucji o możliwości popełnienia przestępstwa na szkodę małoletnich.
2. W Stowarzyszeniu:
  - opracowano procedury podejmowania interwencji w przypadku ujawnienia działania na szkodę małoletniego,
  - wyznaczono osobę ds. Standardów ochrony dzieci,
  - wprowadzono *Kartę interwencji* – stanowi ona **załącznik nr 3**.
  - udostępniono dane teleadresowe placówek pomocowych zajmujących się ochroną dzieci oraz zapewniających pomoc w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia – **załącznik nr 4**.
  - udostępniono dane telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży – **załącznik nr 5**

W przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego w zależności od rodzaju krzywdy podejmowane są następujące interwencje:

1. Podejmowanie interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego zagrażającego zdrowiu lub życiu, wykorzystania seksualnego, niebezpiecznej, agresywnej przemocy słownej przez pracownika Stowarzyszenia lub inne osoby.

Jeśli pracownik podejrzewa lub jest świadkiem doświadczania przez małoletniego przemocy zagrażającej zdrowiu lub życiu, wykorzystania seksualnego, niebezpiecznej agresji słownej zobowiązany jest do zapewnienia małoletniemu bezpiecznego miejsca i odseparowania go od osoby stwarzającej zagrożenie. Pracownik zobowiązany jest do zawiadomienia policji pod nr 112 lub 997, a w przypadku podejrzenia innych przestępstw (np. zmuszanie do pracy na rzecz grupy przestępczej, okradania małoletniego, wymuszania pieniędzy) do poinformowania policji lub prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa. W przypadku zawiadomienia telefonicznego pracownik zobowiązany jest podać swoje dane, dane małoletniego oraz dane osoby podejrzanej o krzywdzenie małoletniego oraz opis sytuacji z najważniejszymi faktami. W przypadku zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa zawiadomienie adresuje się do najbliższej jednostki, w zawiadomieniu podaje się dane jak w przypadku zawiadomienia telefonicznego.

Jeżeli osoba podejrzana o krzywdzenie małoletniego jest pracownikiem Stowarzyszenia w trybie natychmiastowym zostaje zawieszona lub wydalona lub zwolniona z pracy.

2. Podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego poprzez zaniedbanie.

Jeśli pracownik podejrzewa zaniedbywanie małoletniego zobowiązany jest do wspierania małoletniego oraz do próby podjęcia rozmowy z rodzicami w celu poprawy sytuacji małoletniego oraz poinformowania rodziców o obowiązku rejestrowania przez Stowarzyszenie aktów krzywdzenia małoletnich i zgłaszania krzywdzenia małoletnich instytucjom pomocowym.

3. Podejmowania interwencji w przypadku krzywdzenia małoletniego przez innych małoletnich.

Jeśli pracownik podejrzewa krzywdzenie małoletniego przez innych małoletnich (np. obrażanie, szarpanie, popychanie itp.) zobowiązany jest do odseparowania krzywdzonego małoletniego od sprawcy oraz próby podjęcia rozmowy w celu wyjaśnienia przyczyn krzywdzenia małoletniego oraz naprawy relacji poprzez wspólne wypracowanie zasad bezkonfliktowego funkcjonowania w grupie.

Pracownik o zajściu informuje rodziców krzywdzonego małoletniego i krzywdzącego małoletniego w celu ustalenia przyczyn krzywdzenia oraz wypracowania planu pomocy małoletnim aby wyeliminować zachowania niepożądane. Rodzice małoletnich są poinformowani przez pracownika o obowiązku rejestrowania przez Stowarzyszenie aktów krzywdzenia małoletnich i zgłaszania krzywdzenia małoletnich instytucjom pomocowym. Jeżeli działania naprawcze nie przynoszą pożądanego rezultatu - małoletni krzywdzący nadal krzywdzi innego małoletniego - wówczas małoletni krzywdzący zostaje wydalony, a o fakcie tym zostają powiadomieni jego rodzice.

4. W każdym przypadku krzywdzenia małoletniego po ujawnieniu tego faktu udzielane jest mu wsparcie okazywane przez zainteresowanie jego stanem emocjonalnym, serdeczność, zapewnienie udzielenia mu pomocy itp. Prowadzona jest obserwacja czy nadal doświadcza krzywdzenia.
5. Wsparciem objęty jest również małoletni krzywdzący. Pomoc ukierunkowana jest głównie na wspieraniu małoletniego w powściągliwości zachowań agresywnych, uczeniu radzenia sobie z negatywnymi emocjami i skłonnościami, uczeniu nawiązywania pozytywnych relacji z rówieśnikami itp.
6. W każdym przypadku zauważenia krzywdzenia małoletniego należy uzupełnić *Kartę Interwencji*.
7. W przypadku podejrzeń wobec pracownika, *Kartę interwencji* załącza się również do akt osobowych pracownika Stowarzyszenia.

Rozdział 8

Osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego,

Zarząd Stowarzyszenia wyznaczył osobę ds. Standardów ochrony małoletnich, odpowiedzialną za:

- przyjmowanie zgłoszeń od osoby ujawniającej podejrzenie krzywdzenia małoletniego,
- składanie zawiadomień do właściwych organów i instytucji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego,
- prowadzenia rejestru zdarzeń dotyczących krzywdzenia małoletnich,
- monitorowania podejmowanych działań naprawczych i wspierających małoletniego / małoletnich,
- udostępniania krzywdzonym małoletnim i ich rodzicom informacji teleadresowych instytucji pomagających.

Rozdział 9

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu

1. Stowarzyszenie nie zapewnia małoletnim dostępu do Internetu.
2. Na terenie Stowarzyszenia dostęp do korzystania z sieci WI-FI oraz Internetu mają wyłącznie wolontariusze Stowarzyszenia. Korzystanie przez nich z komputera chronione jest hasłem.
3. Małoletni korzystają jedynie z prywatnych telefonów.
4. W miarę możliwości i potrzeb pracownicy Stowarzyszenia prowadzą z dziećmi pogadanki na temat bezpieczeństwa w Internecie, cyberprzemocy, konsekwencji nieprzemyślnych publikacji itp.
5. Pracownicy Stowarzyszenia, instruktorzy, opiekunowie grup mają obowiązek natychmiastowego reagowania na różnego typu niepokojące sygnały o korzystaniu małoletniego z niebezpiecznych treści (materiały pornograficzne, promujące nienawiść, rasizm, ksenofobię, przemoc, zachowania autodestrukcyjne) zamieszczanych w Internecie lub zamieszczaniu przez małoletniego takichże treści oraz o wabieniu i/lub krzywdzeniu małoletniego przez innych internetowych użytkowników. Wszelkie podejrzenia i problemy dotyczące korzystania przez małoletniego z niebezpiecznych treści zamieszczanych w Internecie należy zgłaszać i rejestrować, podobnie jak inne niepokojące sygnały, dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa dzieci. Wówczas pracownik interweniuje poprzez zabezpieczenie telefonu lub innego urządzenia, za pomocą którego małoletni uzyskał dostęp do niebezpiecznych treści. Przeprowadza z małoletnim rozmowę informując go o konieczności zabezpieczenia urządzenia. Zgłasza zdarzenie opiekunom małoletniego i osobie ds. Standardów ochrony małoletnich.

Rozdział 10

Ochrona wizerunku małoletniego

1. Stowarzyszenie, uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku małoletniego.
2. Pracownikom Stowarzyszenia nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku małoletniego (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) bez pisemnej zgody rodzica/opiekuna małoletniego.
4. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, np. zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, bez wyraźnego oznakowania (opisu) identyfikującego konkretne dziecko, zgoda opiekunów na utrwalanie wizerunku małoletniego nie jest wymagana.
5. Upublicznienie przez pracownika Stowarzyszenia wizerunku małoletniego utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna małoletniego.

6. Przed utrwaleniem wizerunku dziecka należy małoletniego oraz opiekuna poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany. Niedopuszczalne jest publikowanie wizerunku małoletniego, który może go ośmieszać, upokarzać itp.

7. Wszelkie podejrzenia i problemy dotyczące nieodpowiednich wizerunków małoletniego należy zgłaszać i rejestrować, podobnie jak inne niepokojące sygnały, dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Podstawowe wytyczne dotyczące utrwalania wizerunku małoletniego (zdjęcia, filmy)

Przy utrwalaniu wizerunku małoletniego należy przestrzegać następujących zasad:

1. Wszystkie dzieci muszą być ubrane.
2. Zarejestrowane obrazy powinny się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez dzieci i w miarę możliwości przedstawiać grupy dzieci, a nie pojedyncze osoby. W miarę możliwości należy wykorzystywać obrazy pokazujące szeroki przekrój dzieci – chłopców i dziewczęta, dzieci w różnym wieku, o różnych uzdolnieniach, stopniu sprawności i reprezentujące różne grupy etniczne.
3. Należy upewnić się, że fotograf lub osoba filmująca nie spędza czasu z małoletnimi, ani nie ma do nich dostępu bez nadzoru.

Rozdział 11

Zasady ochrony danych osobowych małoletniego.

1. Dane osobowe małoletniego podlegają określonej prawem ochronie.
2. Pracownik Stowarzyszenia ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
3. Dane osobowe małoletniego są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
4. Pracownik Stowarzyszenia jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych małoletniego zgodnie z zakresem przepisów prawa, zawartej umowy i nadanym upoważnieniem.
5. Pracownik Stowarzyszenia może wykorzystać informacje o małoletnim w celach statutowych lub edukacyjnych lub opiekuńczo-wychowawczych wyłącznie z zachowaniem anonimowości małoletniego oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację małoletniego.
6. Wszelkie podejrzenia nieuprawnionego ujawnienia danych osobowych małoletniego należy zgłaszać i rejestrować, podobnie jak inne niepokojące sygnały, dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Rozdział 12

Udostępnianie personelowi, małoletnim i ich opiekunom Standardów do zaznajomienia i przestrzegania

1. Ogłoszenie Standardów następuje w sposób dostępny dla wszystkich członków Stowarzyszenia, pracowników Stowarzyszenia, małoletnich i ich opiekunów poprzez:
  - przesłanie ich tekstu drogą elektroniczną
  - lub poprzez doręczenie w formie papierowej
  - lub przez odesłanie do strony internetowej <https://poloneziaki.pl/>, na której zamieszczono tekst Standardów
  - lub zapoznanie się z nimi w siedzibie Stowarzyszenia.
2. Osoby świadczące pracę w Stowarzyszeniu (wolontariusze, instruktorzy, opiekunowie itp.) potwierdzają zapoznanie się ze Standardami Ochrony Małoletnich i przyjęcie ich do stosowania poprzez złożenie pisemnego oświadczenia.

Rozdział 13

Aktualizacja i przegląd Standardów.

1. Wolontariusze Stowarzyszenia, rodzice/opiekunowie, małoletni mogą zgłaszać swoje sugestie dotyczące zapisów w Standardach do Zarządu Stowarzyszenia oraz do osoby ds. Standardów ochrony małoletnich, zobowiązanej do monitoringu realizacji standardów.
2. Aktualizowanie Standardów odbywa się nie rzadziej niż raz na dwa lata w oparciu o postulaty wniesione przez pracowników, wolontariuszy, małoletnich i ich opiekunów, doświadczenia własne Stowarzyszenia oraz zaczerpnięte z doświadczeń innych organizacji.

Rozdział 14.

Zapisy końcowe

Standardy wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia, tj. z dniem 12 sierpnia 2024 r.

Załączniki:

Załącznik nr 1 – oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad ochrony małoletnich

Załącznik nr 2 – oświadczenie o znajomości i przestrzeganiu zasad zawartych w Standardach Ochrony Małoletnich

Załącznik nr 3 – Karta interwencji

Załącznik nr 4 - wykaz placówek pobliskich i krajowych udzielających pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy.

Załącznik nr 5 – Wykaz telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży

Załącznik nr 6 – Standardy Ochrony Małoletnich w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie – wersja skrócona dostosowana do percepcji dzieci i młodzieży.

Załącznik nr 1
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność
w Bielawie

**Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu
do przestrzegania podstawowych zasad ochrony małoletnich**

.....
(miejsowość, data)

Ja, ... PESEL .....
(imię i nazwisko osoby składającej oświadczenie)

oświadczam, że nie byłem/am skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i przeciwko obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego, i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia

Ponadto oświadczam, że zapoznałam/em się ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....
(czytelny podpis osoby składającej oświadczenie)

Tożsamość składającej/ego oświadczenie potwierdzono na podstawie dowodu osobistego / innego dokumentu: .....
(podać tylko nazwę dokumentu bez innych cech)

Podpis osoby przyjmującej oświadczenie :

.....

Załącznik nr 2
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność
w Bielawie

**Oświadczenie o znajomości i przestrzeganiu zasad zawartych
w Standardach Ochrony Małoletnich**

.....
(miejsowość, data)

Ja, ... nr PESEL .....
(imię i nazwisko osoby składającej oświadczenie)

oświadczam, że zapoznałam/em się ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w
Stowarzyszeniu POLONEZIAKI – Tradycja i Współczesność w Bielawie i zobowiązuję się do
ich przestrzegania.

.....
(czytelny podpis osoby składającej oświadczenie)

Tożsamość składającej/ego oświadczenie potwierdzono na podstawie dowodu osobistego /
innego dokumentu: .....
(podać tylko nazwę dokumentu bez innych cech)

Podpis osoby przyjmującej oświadczenie :

.....

Załącznik nr 3
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność
w Bielawie

KARTA INTERWENCJI

Imię i nazwisko małoletniego		
Data i miejsce zdarzenia		
Przyczyna interwencji		
Forma krzywdzenia		
Osoba zgłaszająca interwencję		
Opis działań podjętych przez personel/instruktora/opiekuna /wychowawcę wycieczki/ itp	Data	Działanie
Spotkania z opiekunami małoletniego	Data	Działanie

Załącznik nr 4
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność
w Bielawie

Wykaz placówek pobliskich i krajowych udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Dni i godziny przyjęć	Telefon / adres e-mail
1	POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE 58-200Dzierżoniów Ul. Piastowska 1	od poniedziałku do piątku w godz. 7 ³⁰ -15 ³⁰ dodatkowo od poniedziałku do piątku w godz. 15 ³⁰ -18 ³⁰	724 061 615 74 833 98 95 74 833 98 96 oik@pcdzierzoniow.pl
2	MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ 58-260 Bielawa ul. 3 Maja 20	Poniedziałek 7 ³⁰ -11 ⁰⁰ i 14 ⁰⁰ -15 ³⁰ Wtorek 7 ³⁰ -11 ⁰⁰ i 14 ⁰⁰ -16 ³⁰ Środa 7 ³⁰ -11 ⁰⁰ i 14 ⁰⁰ -15 ³⁰ Czwartek 7 ³⁰ -11 ⁰⁰ i 14 ⁰⁰ -15 ³⁰ Piątek 7 ³⁰ -11 ⁰⁰ i 14 ⁰⁰ -14 ³⁰	748 334 793 wew. 121
3	OGÓLNOPOLSKIE POGOTOWIE DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE „NIEBIESKA LINIA”	Linia całodobowa bezpłatna, w poniedziałki w godz. 18 ⁰⁰ -22 ⁰⁰ Można rozmawiać z konsultantem w języku angielskim, a we wtorek e godz. 18 ⁰⁰ -22 ⁰⁰ w języku rosyjskim	800 12 00 02
		Dyżur prawny Linia płatna, czynna w poniedziałek i wtorek w godz. 17 ⁰⁰ -22 ⁰⁰	22 666 28 50
		Dyżur prawny Linia bezpłatna, czynna w środę w godz. 18 ⁰⁰ -22 ⁰⁰	800 12 00 02
		Poradnia e-mailowa niebieskalinia@niebieskalinia.info Członkowie rodzin z problemem przemocy i problemem alkoholowym mogą skonsultować się także przez SKYPE: pogotowie.niebieska.linia ze specjalistą z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – konsultanci posługują się językiem migowym	
4	OGÓLNOKRAJOWA LINIA POMOCY POKRZYWDZONYM	Przez całą dobę można anonimowo uzyskać informacje o możliwości uzyskania pomocy, szybką poradę psychologiczną i prawną, a także umówić się ze specjalistami w dowolnym miejscu na terenie Polski. Możliwe są konsultacje w językach obcych oraz w języku migowym	+48 222 309 900
5	POLICYJNY TELEFON ZAUFANIA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ	Linia bezpłatna przy połączeniu z telefonów stacjonarnych, czynna codziennie w godz. 9 ³⁰ -15 ³⁰ W godz. 15 ³⁰ -9 ³⁰ włączony jest automat	800 120 226

Załącznik nr 5
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność
w Bielawie

Wykaz telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży

116 111 – TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY.

Telefon jest bezpłatny i anonimowy. Działa 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę.

800 12 12 12 – DZIECIĘCY TELEFON ZAUFANIA RZECZNIKA PRAW DZIECKA.

Bezpłatna infolinia dla dzieci i młodzieży a także ich rodziców, czynna 7 dni w tygodniu.

22 594 91 00 – ANTYDEPRESYNY TELEFON FORUM PRZECIW DEPRESJI

dostępny w środy i czwartki w godz. 17.00 – 19.00 z wyjątkiem dni wolnych ustawowo.

22 484 88 04 – TELEFON ZAUFANIA MŁODYCH

dostępny od poniedziałku do piątku w godz. 13.00 – 20.00.

Załącznik nr 6
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Stowarzyszeniu POLONEZIAKI
– Tradycja i Współczesność
w Bielawie

W naszym Stowarzyszeniu obowiązują STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH

Standardy Ochrony Małoletnich to dokument, w którym podano informacje, co robić, gdy dzieje się krzywda Tobie, Twojej koleżance lub koledze.

Standardy Ochrony Małoletnich zawierają procedury i zasady, dzięki którym każdy, kto przychodzi do nas na zajęcia, może czuć się bezpieczny.

Standardy Ochrony Małoletnich wskazują, gdzie szukać pomocy i jak reagować gdy jesteś świadkiem lub ofiarą przemocy ze strony:

- **rówieśników**
- **członków rodziny**
- **pracowników Stowarzyszenia, instruktorów, opiekunów,**
- **innych osób.**

TWOJE BEZPIECZEŃSTWO TO NASZ PRIORYTET. W naszym Stowarzyszeniu każdy z Was ma prawo do bezpieczeństwa. Chcemy Was chronić przed różnymi formami krzywdzenia, w tym przed agresją fizyczną i psychiczną.

Nikt nie może Ciebie bić, szarpać, popychać, obrażać, zawstydzać. SZACUNEK I GODNOŚĆ to fundamenty naszych relacji. Każdy z Was zasługuje na traktowanie z godnością i poszanowaniem swoich uczuć.

Twoje opinie i uczucia są ważne. Zachęcamy Ciebie do wyrażania swoich myśli w bezpieczny sposób. Nikt nie może używać wobec Ciebie wulgarnych słów, gestów czy zwrotów.

RÓWNOŚĆ I SPRAWIEDLIWOŚĆ. Jesteśmy różni, ale każdy z nas jest wyjątkowy. Dzięki temu możemy uczyć się od siebie nawzajem. W naszej społeczności każdy jest równy. Nie tolerujemy dyskryminacji i faworyzowania.

PRZEMOC ? NIE MA MOWY! Żadne formy agresji – fizycznej, siłowej czy psychicznej – nie są akceptowane. Jeśli będziesz zmagać się z jakimś problemem lub wiesz, że ktoś z Twojego otoczenia ma taki problem, to wiedz, że nie jesteś sam. Powiedz nam o tym. Wspólnie możemy więcej.

PRYWATNOŚĆ I GRANICE. Każdy ma prawo do swojej prywatności i przestrzeni osobistej. Szanujemy nawzajem nasze granice. Każdy z nas w Stowarzyszeniu nie ujawnia poufnych informacji o Tobie ani innych osobach.

MASZ PRAWO DO PRYWATNOŚCI. Nikt nie powinien Ciebie nagrywać i fotografować bez Twojej zgody. Jeśli nie chcesz być na zdjęciu – powiedz NIE. Nikomu nie wolno rozpowszechniać Twojego wizerunku bez zgody Twoich rodziców lub opiekunów.

MASZ PRAWO WIEDZIEĆ, co robimy by Ciebie chronić. Pełną wersję Standardów Ochrony Małoletnich możesz znaleźć na stronie <https://poloneziaki.pl/>.

BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ. Spotykamy się z Tobą tylko podczas zajęć naszego Zespołu POLONEZIAKI. Jeśli nasze bycie razem ma mieć inne miejsce, bo wyjeżdżamy na koncerty, festiwale, to wyłącznie za wiedzą i zgodą Twoich rodziców lub opiekunów.

BEZPIECZNY INTERNET. Podczas korzystania z Internetu bądź ostrożny. Sprawdzaj, czy strony, które odwiedzasz, są odpowiednie dla Twojego wieku. Nigdy nie udostępniaj swoich danych osobowych: imienia i nazwiska, miejsca zamieszkania, numeru telefonu i innych informacji o sobie.

Jesteśmy tutaj aby słuchać i rozmawiać. Każdy z nas w Stowarzyszeniu zobowiązany jest dbać o Twoje dobro, odnosić się do Ciebie z szacunkiem i zrozumieniem.

W przypadku jakichkolwiek obaw i problemów, prosimy, zgłoś to nam, lub innej zaufanej dorosłej osobie. Naszym obowiązkiem jest zapewnienie Tobie pomocy i wsparcia.

ZGŁASZANIE PROBLEMÓW. Jeśli czujesz się zagrożony / zagrożona, niepewny / niepewna lub jesteś świadkiem niewłaściwego zachowania, natychmiast zgłoś to nam.

WSPARCIE RÓWIEŚNICZE. Jeśli widzisz, że ktoś z kolegów lub koleżanek ma problem lub jest w trudnej sytuacji, zachęcaj go/ ją do szukania pomocy lub zrób to z nim / nią.

MASZ PRAWO KORZYSTAĆ ZE WSPARCIA. Jeśli coś złego dzieje się u Ciebie, w Twojej rodzinie lub otoczeniu, albo potrzebujesz z kimś porozmawiać możesz dać nam znać lub zadzwonić po te numery:

116 111 – TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY.

Telefon jest bezpłatny i anonimowy. Działa 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę.

800 12 12 12 – DZIECIĘCY TELEFON ZAUFANIA RZECZNIKA PRAW DZIECKA.

Bezpłatna infolinia dla dzieci i młodzieży a także ich rodziców, czynna 7 dni w tygodniu.

22 594 91 00 – ANTYDEPRESYNY TELEFON FORUM PRZECIW DEPRESJI

dostępny w środy i czwartki w godz. 17.00 – 19.00 z wyjątkiem dni wolnych ustawowo.

22 484 88 04 – TELEFON ZAUFANIA MŁODYCH

dostępny od poniedziałku do piątku w godz. 13.00 – 20.00.